

20 jaarg betaan - 1 mei 1946

de Omroep

MAANDELIJKE UITGAVE VAN
VAN DER HEEM N.V. - DEN HAAG - HOLLAND
No. 85 - 15 JUNI 1946

... MET REUZENSCHREDEN VOORUIT

DE OMROEP

MAANDELIJKE UITGAVE VAN
VAN DER HEEM N.V. — DEN HAAG — HOLLAND
No. 85. — 15 JUNI 1946

2 Mei 1946

TWEE DECENNIA VAN DER HEEM

*Herdenking in het Metropole-Palace
Een middag vol verrassingen*

De lui in de tram hadden het direct dóór dat er iets bijzonders te doen was in het Metropole-Palace. Want er staat altijd wel wat volk voor het brede bordes van dit gebouw, maar op twee Mei, 's middags tegen enen was het zwart van de mensen en het stroomde nog van alle kanten. Zelfs de tram liep half leeg. Bovendien zag je direct dat de wachtenden goede bekenden van elkaar waren. De stemming zat er toen al in, bij het vooruitzicht op een prettige middag: en het weer werkte mee. Dat is altijd een voorname factor. Een stralende dag. De zon zorgde voor een heerlijke voorjaars-temperatuur.

Om één uur zwaaiden de grote bioscoop-deuren open, die de poort vormen welke het Rijk van de schone Verbeelding afsluit van het leven-van-alle-dag, de nuchtere werkelijkheid. Dat die niet altijd prozaïsch behoeft te zijn hebben we die middag geleerd — maar daarover straks. De stroom van bezoekers en bezoekers kwam in de wijde hall en werd door een cordon van aardige jongedames naar de garderobe gedirigeerd. Daar kom je in de regel om iets af te geven — ditmaal om iets in ontvangst te nemen. Ieder kreeg een keurig verpakt doosje met een zakje heerlijke fondants: de eerste verrassing. De voorbereiding bleek uitstekend in orde. Uit het helle daglicht in de sprookjessfeer van de zaal komend, moest men zich even oriënteren, maar het verliep allemaal even vlot en spoedig had ieder

de voor hem bestemde plaats gevonden. De voorstelling kon beginnen. De band zorgde voor een openingsnummer en daarop betrad de heer J. v. d. Heem het toneel, begroet door applaus. De schijnwerper plaatste hem in een bundel van licht en de heer v. d. Heem van zijn kant, begon met de bijeenkomst in het juiste licht te plaatsen door uiteen te zetten, dat deze herdenking van het twintigjarig bestaan geen feest bedoelde te zijn. Al had ze natuurlijk wel een feestelijk karakter. Maar een feest, het feest, zei de heer v. d. Heem, dat viereen we over vijf jaar, als het bedrijf een kwart eeuw bestaat en wanneer dit gebeurt zal het luisterrijk zijn. Dat kan alleen, wanneer er gedurende de vijf komende jaren stevig wordt aangepakt, zodat er voldoende wordt geproduceerd en de kwaliteit van onze producten stijgt. Dan eerst kunnen we van een flinke vooruitgang spreken. Maar al was het dan ditmaal geen echt feest — de heer v. d. Heem kwam niet met lege handen. Hij vertelde dat nog dit jaar een pensioenfonds gesticht zou worden, dat aan hen, die door hun arbeid tot de bloei van het bedrijf hebben meegewerkt, een welverzorgde oude dag waarborgt. Om-trent de uitwerking van deze sociale voorziening zullen later mededelingen volgen, beloofde de heer v. d. Heem. Vanzelfsprekend werd deze surprise door handgeklap gevolgd. Van het schuurtje tot de moderne fabriek. Had de heer Jan iets voor de toekomst

In dit nummer:

*

2 Mei 1946. 2 Decennia VAN DER HEEM

Bezoek aan Zweden

Onderwijshervorming

ATHLETIEK, de moeder der sporten

*

meegedeeld, de heer Leo, die hem opvolgde op de planken, vertelde één en ander uit het verleden. Het paste in deze zaal, want het klonk onwettelijk, als een sprookje; toch was het een sobere uiteenzetting van harde feiten. Maar frap-pant kwam uit dit verslag van de groei van het bedrijf — enkele tientallen jaren geleden opgezet in een schuurtje en thans gevestigd in een moderne fabriek; een onderneming die begon met enkele mensen en haar personeel uitgebreid tot 950 personen — naar voren, wat initiatief en doorzettingsvermogen tot stand kunnen brengen. Dat men niet persé in

Hr. L. W. van der Heem, voor de oudgedienden mijnheer Leo

Amerika behoeft te zijn om mannen te ontmoeten die uit een bescheiden begin iets groots weten te bouwen. Er zijn Hollandse Fords, al dragen ze een andere naam.

Dat bleek uit het relaas van den heer Leo, eenvoudig verteld, maar zo, dat de volle zaal het met spanning volgde, omdat hij het geheim bezit van het fascinerende, het boeiende. Een Frans schrijver heeft gezegd: „La vie n'est pas un roman” — het leven is geen roman — maar dit werkelijke verhaal, dat de heer Leo van der Heem vertelde, had alle bekoring van het romantische. Soms was het heel stil in de zaal en dan opeens klaterde de gulle lach op om een uitdrukking, een aardige opmerking, een seintje. Als een ander zegt:

„draaien” als een film moet worden ver-toond, zou niemand een spier van zijn gezicht vertrekken, maar als de heer Leo het zei, moest ieder lachen — en je zou met geen mogelijkheid kunnen zeggen, waarom. Dat is het geheim van de humor.

We zullen trachten één en ander uit zijn verhaal weer te geven, zonder volledig te willen zijn: dat zou n.l. vervelend worden, juist omdat het niet kan worden weergegeven zoals het werd verteld. Het begon aan de Maetsuyckerstraat, ruim twintig jaren geleden. De heren P. H. J. van der Heem, met zijn twintig jaar jongeren broer Leo, stamden uit een officiersfamilie, waren beide officie-ren. Zij knutselden graag en bouwden radiotoestellen, waarbij zij zich niet zo-zeer toelegden op het maken van allerlei apparaten, maar streefden naar één mu-del, dat uitmuntte door innerlijke en uiterlijke kwaliteiten. Het moest goed zijn om ernaar te luisteren, maar ook om er naar te kijken. Daarin slaagden zij. Het toestel trok de aandacht en er was veel vraag naar. Een succes voor de bouwers, totdat de vraag te groot werd: toen vonden zij het vervelend; ze besloten een prijs te vragen, die even-tuele kopers zou afschrikken. Dat lukte niet. De vraag bleef groot. Daarin zagen zij een aansporing om een zaak te beginnen. Het leger was in die tijd niet populair en het werd beroeps-officieren gemakkelijk gemaakt de dienst te verlaten. Dus nam de heer P. H. J. v. d. Heem pensioen en de heer Leo werd non-actief. Een derde officier sloot zich bij hen aan: Ir. Bloemsma, die bij het ontwerpen van de toestellen de technisch-wetenschappelijke zijde voor zijn rekening nam.

Het begon aan de Maetsuyckerstraat DE SHOWROOM

Zo werd op 1 Mei 1926 de firma van der Heem en Bloemsma opgericht, geves-tigd in het woonhuis van den heer P. H. J., waar kantoor en laboratorium werden ondergebracht, terwijl het schuur-tje in de tuin als werkplaats diende. De firma boekte haar eerste successen op de eerste, te Amsterdam in October 1926 gehouden radio-tentoonstelling, waar het eerste toestel door minister Dr. Colijn werd gekocht, dat hij tot kort voor de oorlog nog heeft gebruikt.

In het eerste half jaar maakte de firma 5 à 6 apparaten per week. Het fabri-ceren ging vlot, het verkopen minder. De heer J. v. d. Heem reisde met de zware toestellen om wederverkopers te vinden. Het waren kostbare toestellen in prachtige kasten, welke laatste de firma Mutters leverde. Men besloot daarnaast een serie eenvoudige toestellen te ma-ken, teneinde de verkoop te stimuleren. Zo ontstond het cassette-model.

De firma Stokvis te Rotterdam inter-eseerde zich voor onze toestellen en de heer van Randwijk, toen nog onderdirec-teur van Stokvis, zond ons 6 modellen voor nieuwe ontwerpen. Omdat deze firma ook merken importeerde uit Engeland en Amerika kreeg v. d. Heem een kenmerk voor zijn producten: de letter K. Onze verschillende types werden als KS, KW enz. onderscheiden.

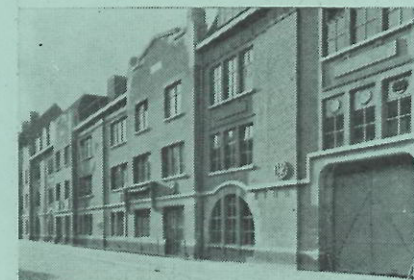
Wij ontwierpen in drie weken zes aan-trekkelijke modellen en nodigden in Maart 1928 den heer van Randwijk uit eens een kijkje te komen nemen. Met de Directie erbij was onze fabriek toen zes man sterk. Wij moesten den nieuwen klant natuurlijk een indruk geven van een behoorlijk grote fabriek. Daarom produceerde het personeel, onder aan-voering van den heer Jan, zulk een formidabele hoeveelheid geluid, alsof niet zes, maar zestig man aan de arbeid waren, toen de heer van Randwijk met de directie van onze fabriek in de show-room zat te praten.

Of het nu door dit rumoer kwam, door het praten of door hetgeen de showroom te zien gaf kan in het midden worden gelaten: wij kregen een order van 300 toestellen. Dat was het eigenlijke begin van de fabricage en betekende grote uit-breiding van personeel. Onze relaties met Stokvis brachten een enorm succes en spoedig hadden we een aardige fabriek.

In die tijd kwam Philips op de markt met radio's. De heer Bloemsma trad bij Philips in dienst. We moesten zelf aan houtbewerking beginnen omdat de firma Mutters ons in de steek liet, ontwierpen een toestel in de vorm van een brood-trommel, waaraan weinig hout zat. Deze KY was het goedkoopste toestel van het seizoen 1928-'29 en het succes ervan vestigde onze naam voorgoed.

Vandaar dat voor al onze radiotypes tot nu toe de letters KY als kenmerk ge-handhaafd zijn gebleven.

Dit succes had tot gevolg, dat de heer van Randwijk ons kwam vertellen, dat er nu een echte fabriek moest komen. Stokvis zou voor 50 % in de firma deel-nemen. Onze firma werd nu omgezet in een N.V. Op 1 Mei 1929 werd in de Stortenbekerstraat een groot fabriekspand gehuurd.

Wat wij destijds een reuzenfabriek vonden — de Stortenbekerstraat

Lantaarnplaatjes.

Hier onderbrak de heer Leo zijn uiteen-zetting en werden op het witte doek enige lantaarnplaatjes vertoond, welke een indruk gaven van die goede oude tijd. In de eerste plaats een foto van het schilderij, dat den heer P. H. J. van der Heem weergeeft. Het origineel hangt nog steeds in de directiekamer. Vervol-gens een foto van de directieleden: de heren P. H. J. van der Heem, Ir. Bloemsma en L. W. van der Heem en beelden van het bedrijf, plus de pro-ducten.

Films.

In het tweede deel van zijn overzicht schetste de heer Leo de licentie-over-eenkomst tussen Philips, Stokvis en v. d. Heem. Voorts het overlijden op 30 Mei 1933 van den heer P. H. J. v. d. Heem,

die met grote wijsheid en beleid leiding wist te geven. wiens onkreukbaarheid, vast karakter en krachtige wil nu nog richtsnoer zijn voor de tegenwoordige leiding van het bedrijf. Vervolgens het succes van den heer den Breems, employé van Stokvis, die naar Indië werd uitgezonden, ons eerste Indische toestel lanceerde en daarmee anderhalf jaar eerder op de Indische markt was dan Philips; de belangenstrijd tenslotte met Philips, welke eindigde met diens uit-treden uit de vennootschap. Stokvis en van der Heem waren toen weer de enige partners in onze vennootschap, met als president-commissaris de heer van Randwijk. Deze ijverde voor het fabriceren van méér artikelen, waarvan het gevolg was, dat we stofzuigers gingen maken. De motoren werden geleverd door de E.M.F., later zijn we die zelf gaan maken. Dank zij de krachtige leiding van den constructeur, den heer Schouten konden wij ons spoedig een belangrijke plaats op de Nederlandse markt. veroveren Later ook in het buitenland. „Draaien” riep de heer Leo. En een kort filmpje gaf een idee van het bedrijf in de Stortenbekerstraat.

Opening nieuwe fabriek.

De volgende etappe bracht het bedrijf naar de Maanweg. Want wel was het pand in de S.straat met belendende percelen vergroot, huurden we enkele huizen aan de overkant en een pand aan de Laakweg, maar het bedrijf was te veel verspreid en het breidde zich nog voortdurend uit. In die tijd trad de heer Cronheim, die vele relaties in het buitenland had, als export-manager toe. Besloten werd een eigen fabriek te bouwen, met eigen middelen en een lening van de Mij. voor Industrie-financiering. Op 1 November 1938 legde de heer van Randwijk de eerste steen van de fabriek aan de Maanweg en op 14 Juli 1939 kon van der Heem N.V. — zoals onze vennootschap inmiddels was gaan heten — haar nieuwe fabriek openen; een plechtigheid, welke verricht werd door den toenmaligen Directeur-generaal van Handel en Nijverheid en voorzitter van de Mij. voor Industrie-financiering, Dr. H. M. Hirschfeld. Er was feest bij van der Heem. „Draaien” zei de heer Leo. Een film gaf beelden van deze plechtige en feestelijke opening.

Oorlogswolken.

De onder zulke gunstige voortekenen ingewijde fabriek had echter spoedig te lijden van de dreigende oorlog: zes weken later kwam de mobilisatie, welke een groot deel van het personeel in dienst riep. Bij ons werden de patroontrommels voor de lichte mitrailleurs gemaakt. Duitse troepen vielen spoedig ons land binnen. Wij werkten de Pinksterdagen ook, ondanks het herhaalde luchtalarm. Toen volgde de bezetting.

de Hr. J. van der Heem aan het woord

Wij moesten doorwerken anders zou onze fabriek, onder Duitse leiding, geheel voor de oorlogsproductie zijn ingeschakeld. Als wij zelf de touwtjes in handen hielden konden we elke kans voor de goede zaak uitbuiten. Wij accepteerden grote Duitse orders om er zo weinig mogelijk aan te werken, een gering aantal civiele posten om daaraan zo veel mogelijk te produceren. Deze politiek bleek achteraf de juiste te zijn. Goede vaderlanders van het Gewestelijk Arbeidsbureau hielpen ons ten aanzien van het personeelsbeleid, ons het verzet zo sterk mogelijk te maken. Het gelukte ons, dank zij ook de hulp van leden van

het personeel, de Duitsers zand in de ogen te strooien door foutieve opgaven. Spr. herinnerde aan de maatregelen voor de persoonlijke veiligheid voor het personeel, het eigen distributiestelsel en de z.g. bonloze bijvoeding. Memoreerde de terreur, de Jodenvervolgning. De heren Stokvis kregen in 1942 nog de kans ons land te verlaten. In verband daarmee werd spr. tot Directeur van Stokvis benoemd. Sindsdien kreeg de heer J. v. d. Heem de dagelijkse leiding onzer onderneming in handen. De heren van Vliet en Ir. Zaaijer werden tot onderdirecteur, de heer Smit tot procuratiehouder benoemd. Later volgde de benoeming van den heer Gussenhoven tot onderdirecteur. In September 1944 viel de elektrische stroom uit en moest het bedrijf worden stilgelegd.

De heer Leo gewaagde hier met grote dankbaarheid van velen, die meehielpen om het bedrijf tot zo grote bloei te brengen en die langer dan 15 jaar in dienst waren. Hij richtte zich dan met een speciaal woord van dank tot de N.V. Handelmaatschappij R. S. Stokvis en Zonen, waarvan hij commissarissen en directie hulde bracht en den heer Randwijk met name noemde, aan wien van der Heem veel verschuldigd is. Hij betrok ook de Indische Verkooporganisatie Lindeteves Stokvis in zijn hulde, de hoop uitsprekend, dat Erres spoedig in grote getale weer naar het warme land zou gaan; richtte zich tot den heer van Dijk van de ANRU, de heren van de Mij. voor Industrie-financiering.

Zich weer in de loop der gebeurtenissen plaatsend, herinnerde de heer Leo aan de razzia's in November 1944, het wegstoppen der machines, de vele schuiten met aardappelen en andere levensmiddelen die de directie voor het personeel naar het Westen liet komen, het werk dat voor de voedselvoorziening van Den Haag en omgeving werd verricht, de huisvesting van Rijksbureaux in ons gebouw, het opslaan van inboedels in de fabriek in verband met het bombardement van het Bezuidenhoutkwartier. Met eerbied en bewondering herdacht hij wat verscheidenen deden voor het verzet en de bestrijding van de hongersnood en hen die hun leven riskeerden in de illegaliteit. Hij noemde hierbij vele namen. Tenslotte culmineerde zijn hulde in een eresaluut aan de nagedachtenis van hen,

die in die bange jaren hun leven lieten in de strijd voor het Vaderland of als slachtoffer van terreur

Alle aanwezigen hoorden de voorlezing van hun namen aan: J. B. A. Witkamp, die in Mei 1940 sneuvelde, de dames Poons en Koekkoak, weggevoerd door de Duitsers en sindsdien verdwenen, Chef d'Hotel, die voor illegaal verzetswerk gegrepen werd en gedood, de heren Koppers en Mons, die niet uit Duitsland terugkeerden, de heren Kapaan en Van Brakel, die tengevolge van ontberingen overleden.

Enkele ogenblikken van eerbiedige stilte werden aan hun nagedachtenis gewijd. Daarna werd het Wilhelmus gespeeld.

Na de bevrijding.

Thans kon de heer Leo weer een ietwat vrolijker geluid doen horen, want nu volgde het relas van de bevrijding, het binnenrukken van de brigade Prinses Irene, waarbij Mr. F. Stokvis meekwam. Met bewondering gewaagde spreker van hetgeen de heren Fred en Harry Stokvis voor de geallieerde zaak hebben gedaan. Machines en materialen werden weer voor de dag gehaald, gas en electriciteit ter beschikking gesteld, het aandeel aan de voedselvoorziening geliquideerd, de rijksbureaux uit het gebouw gedrongen. Op 1 Augustus draaide de gereedschappmakerij opnieuw en daarna kwamen andere afdelingen op gang. Nu werken we weer met volledige bezetting, maar niet op oude capaciteit. Spr. wees in dit verband op de belangrijke taak van ons bedrijf als deviezen intensief bedrijf. Daarom moet met volle kracht gewerkt worden, ten bate van het herstel van Nederland.

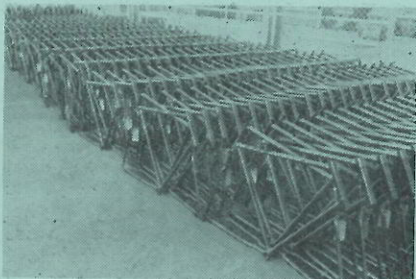
Hij deed een beroep op allen, opgewekt hun plicht te doen — en meer. Zuinig met het materiaal te zijn — omdat het schaars is en duur. Hetzelfde geldt voor de machines. Laat ieder op tijd komen. Vele kleine verloren ogenblikken maken het product belangrijk duurder. Hij deed het voorstel tot een vijfjarenplan. Over 5 jaren bestaat van der Heem 25 jaar. Dan moeten wij een luisterrijk feest kunnen vieren. Wanneer het personeel zorgt voor een tijdperk van grote bloei, garandeert de directie er voor te zullen zorgen dat Van der Heem N.V. de fabriek met de beste sociale voorzieningen van Nederland wordt. Met het lichtend voor-

beeld van Koningin Wilhelmina kunnen wij een goede toekomst tegemoet gaan. Een daverend applaus volgde op de uitvoering uiteenzetting.

Nog meer verrassingen.

Daarop kwam de heer De Geus ten tonele, die met enkele eenvoudige woorden namens het personeel een gedenkboek aanbood, een vervolg van het eerste. Bij dit deel behoort een keurige kast. De heren Van der Heem namen

de Nederlandsche Kroon Rijwielfabriek
FRAMES GENOEG

het geschenk dankbaar in ontvangst onder een geestdriftig handgeklap van alle bezoekers en bezoekers.

De heer Jan van der Heem vertelde nu, dat de eerste exemplaren van de thans te Den Haag gevestigde Kroonrijwielenfabriek, vier stuks, onder het personeel zouden worden verloot. Stormachtig applaus. Bij deze ceremonie had de heer Veldkamp de leiding en de loting bracht grote spanning in de zaal. Achter ons maakten twee meisjes toekomstplannen voor het geval, dat het lot haar gunstig zou zijn. De winnaars waren Mej. A. A.

Deden, Afd. Tekenkamer; R. Dreese, afd. Montage; M. J. Wagenaar, Ned. Kroonrijwielenfabriek. Eén fiets zal onder het personeel van Stokvis te Rotterdam worden verloot. De drie prijswinnaars deden behangen met lauwerkransen, onder grote hilariteit van de toeschouwers hun eerste rondje op het toneel.

Geluidsfilm.

Nu werd de film: „In Holland staat een Huis” vertoond, een magnifieke geluidsfilm, opgenomen in de nieuwe fabriek. Het publiek achter ons herkende verscheidene leden van het personeel. „Zeg, ken je die niet? Ja, die is getrouwd met iemand uit de fabriek, ze hebben nu al twee kinderen. En o zeg, zie je Bets, die is zo verduveld handig.” Een geweldig succes.

Inmiddels was de heer van Randwijk op het toneel gekomen, die dank bracht voor de woorden van den heer Leo en de prettige samenwerking in het licht stelde. Daarna was het de beurt opnieuw van den heer De Geus, die een filmpje inleidde, dat in versneld tempo werd afgedraaid, zodat een KY 457 in no time tot stand kwam, hetgeen een daverend gejuich ontketende: een vrolijk slot van een buitengewoon geslaagde middag, waaraan we een prettige herinnering zullen behouden. Een middag, die niet als feest was bedoeld, toch een feestelijk karakter had en die wel heel duidelijk demonstreerde de goede geest van het bedrijf, de prettige samenwerking van directie en personeel, welke een schone belofte inhoudt voor de toekomst.

foto K.L.M.

WIJ VLOGEN NAAR ZWEDEN

op bezoek bij de bekende S.K.F. Kogellagerfabriek en de Lidköpings Mekaniska Verkstads die onze nieuwe centerloze slijpmachine maakte

Het was ijsig koud geworden, toen we eindelijk na half zes, na een rumoerige tocht met de nodige vertraging in Malmö neerdaalden. Toch deed het goed wat door de helder verlichte straten te lopen, langs winkels met etalages, zoals we die zes jaar geleden ook kenden, voor dat het verder ging met de nachttrein naar Gotenburg, de havenstad, doch in de eerste plaats bekend als de stad van de

S.K.F., de Zweedsche Kogellager Fabrieken. Kogellagers, zo onmisbaar in vreedstijd als wel in oorlogstijd, dat de Engelsen ze gedurende de oorlog des nachts met snelle motorboten in Gotenburg kwamen halen.

De nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van de Zweedse kogellagers is haast spreekwoordelijk geworden, zodat het interessant was eens te zien, hoe de controle werd uitgevoerd.

De ontvangst bij de S.K.F. de volgende

dag was allerprettigst. In het meetlaboratorium werd getoond, hoe men controleerde en welke eenvoudige controle-gereedschappen men gedurende de oorlog had ontwikkeld. Hoe belangrijk de controle is bij de fabricage van kogel-lagers blijkt wel hieruit, dat men voor een gewoon kogellager ca. 80 controle-bewerkingen uitvoert. Door het nemen van steekproeven wordt een voortdurende controle uitgeoefend op de controle en door een studie te maken van de steekproefrapporten, trachten men weer verbetering te brengen in de fabricage en meetmethoden.

In de werkplaats bleken de controle-bewerkingen met zeer grote snelheid te worden uitgevoerd, doch hier bleek ook, dat één van de belangrijkste controles wordt uitgevoerd door den man met het gevoel in de vingers, die voelt of het kogellager zonder trillingen loopt en die luistert naar het geruis.

Eén dag was feitelijk veel te kort voor een bezoek aan S.K.F., doch het hoofdoel was Lidköping, een stadje ca. 150 K.M. van Gotenburg, van de machine-fabriek L.M.V. van S.K.F. staat; zodat 's avonds de reis werd voortgezet.

Lidköping ligt aan de zuidelijke punt van het Väner meer, het grootste meer van Zweden, het heeft het grootste marktplein van Noord-Europa en zo zullen er nog wel meer dingen zijn, waarin het andere steden overtreft, doch op één ding kan het zeker trots zijn, het heeft ook de grootste en best uitgeruste fabriek voor de vervaardiging van werktuigmachines, in de eerste plaats om het S.K.F.-concern van al zijn speciale machines te voorzien. Een aantal van die machines is ook geschikt voor algemene verkoop en één ervan is de centerloze slijpmachine, waarvan er één door V.D.H. was besteld, voornamelijk voor het slijpen van stofzuigerassen. Het is ook weer de grootste centerloze slijpmachine van de wereld, die hier wordt gemaakt, een machine die de Amerikanen maar al te graag willen kopen, hoewel er in Amerika 30 % invoerrechten op moet worden betaald,

wat nogal wat betekent bij een machine van ongeveer 100.000 Kronen (f 65.000.-). Men was bezig onze machine te monteren, over negen dagen moest hij klaar zijn, in verband met het aflopen van vergunningen. Het leek haast onmogelijk, dit klaar te spelen. Er kwam nog een telegram van V.D.H. om ze daar nog eens aan te herinneren. Er werd geconfereerd en zo werd besloten, Zaterdagmiddag en Zondag aan de machine door te laten werken, dan kon hij op Maandagavond naar het proefveld gaan, om gedurende de nacht te worden gecontroleerd en beproefd. De volgende nacht kon hij dan worden geschilderd, zodat op Donderdag, de 28ste Februari de machine voor verzending gereed kon staan. Inderdaad, om kwart voor vijf Maandagavond, toen juist de nachtploeg was gekomen, bracht de kraan de machine in het proefveld. Het leek wonderlijk, dat men dit zo nauwkeurig had kunnen berekenen, doch de verklaring is heel eenvoudig, of men een enkele machine maakt of een serie, steeds worden de onderdelen van deze precisie-machines op tarief bewerkt en gemonteerd.

De veelzijdigheid van de machine blijkt het best in de experimenten-afdeling, waar de door klanten voorgelegde problemen worden uitgezocht en meestal met succes worden opgelost.

Na een verblijf van bijna twee weken in Lidköping werd de reis voortgezet naar Stockholm, waar o.a. de fabriek van L.M.V. werd bezocht, die de revolver-draaibanken maakt, waarvan er gemiddeld één per dag wordt afgeleverd.

Dit moet het einde zijn van het bezoek aan Zweden, dit prachtige land met zijn gastvrije bevolking, dat zo gelukkig is geweest buiten de oorlog te blijven, doch dat heel veel heeft gedaan voor minder gelukkige landen, zoals wij zelf in de eerste plaats hebben gemerkt. Ook thans nog is men met een grote actie bezig „Rädda Barnen”, om de kinderen te helpen, zoals het Finse kind en thans ook het Oostenrijkse en Duitse kind uit de grote steden.

DE HERVORMING VAN HET ONDERWIJS

er dient meer op karaktervorming te worden gelet
luie kinderen bestaan er niet

*

Een ideale samenleving is een vereniging van vrije mensen, erkend geleid door de geselecteerde besten. De opvoeding, die vóór het onderwijs komt, moet erop gericht zijn de kinderen rijp te maken voor zo'n samenleving, en de leiders te selecteren.

Men mag het niet aan het toeval overlaten wie er leider van een volk, onderneming, vereniging of welke groep dan ook wordt. De leiders moeten door het onderwijs naar voren gebracht worden. Daartoe zal het onderwijs een ingrijpende hervorming moeten ondergaan, want nu wordt op de scholen nog te veel aandacht geschonken aan allerlei dingen, die voor het leven maar van weinig belang zijn.

Dit is de korte inhoud van de voordracht, die de heer Bolt, Directeur van de Pallas Atheneschool te Amersfoort, voorvechter

van onderwijsvernieuwing, voor ons personeel hield.

Wij moeten trachten ieder kind in de omgeving te brengen, waar het de beste kansen heeft om het meeste baat te hebben van zijn aanleg.

Een onderzoek heeft uitgewezen, dat 25 % van de kinderen tot de zogenaamde „vluggen” behoort en 1/2 % de kleine groep der begaafden vormt.

De cultuurvorming gaat uit van die kleine groep van begaafden, eventueel nog vermeerderd met de besten uit de groep der vluggen. In het nieuwe onderwijssysteem, of liever opvoedingssysteem legt men het erop aan, dat de kinderen reeds op school beginnen met hun menselijke deugden tot ontwikkeling en in toepassing te brengen. Met andere woorden, zij mogen elkaar helpen. Dit laatste is een reactie op het bekende: Foei Jantje, je mag Pietje niet voorzeggen.

Een klaslokaal van de Pallas Atheneschool te Amersfoort waar men opmerkelijke resultaten behaalde met het nieuwe systeem

Alles is dus bij het nieuwe systeem gebaseerd op zoveel mogelijk zelfwerkzaamheid. Vergelijk het Montessori-onderwijs. Leiding wordt er natuurlijk gegeven „ja, deze is zelfs bij dit „karaktervormende“ onderwijs van nog veel groter belang dan bij het oude systeem; hierbij is de hoofdfunctie van den onderwijzer nog steeds het inhameren van jaartallen en het bekende opdreunen van taallesjes.

Elk kind heeft eigen aanleg, tempo en eigenschappen. Hieruit blijkt reeds direct, dat in plaats van klassikaal individueel onderwijs van veel meer nut zal zijn. Hiertoe zullen dan de klassen ook kleiner moeten worden.

Een scheppende daad verrichten geeft altijd grote voldoening en dat is het doel van modern onderwijs. Luie kinderen bestaan niet, er zijn alleen kinderen, die een bepaald werk niet aankunnen. Kwel die kinderen dan niet, door ze toch de moeilijke sommen te geven, het heeft geen enkel nut; het is best mogelijk, dat die sommen een tijdje later begrepen worden dan door de andere klasgenootjes, maar in taal kan het kind de anderen weer een stuk voor zijn.

De school moet gericht zijn op samen-

leving. Zonder samenleving geen vrijheid. De kinderen moet reeds vroeg sociaal besef worden bijgebracht, namelijk het besef, dat wij een onderdeel van een gemeenschap zijn. Dit gemeenschapsbewustzijn dringt thans nog slechts tot ons door in gemeenschappelijke nood. Het moderne onderwijs streeft ernaar de kinderen dit gemeenschapsbewustzijn bij te brengen door het gezamenlijk genieten van iets schoons; dit brengt eerst het ware geluk in het leven.

Tot zover de heer Bolt. U ziet wel dat er in de toekomst nog wel het een en ander aan ons onderwijs zal moeten worden veranderd. Of het geschieden zal is een andere vraag, doch wel staat vast, dat het bedrijfsleven nu reeds heeft ingezien, dat ieder mens zijn eigen tempo en begaafdheid heeft en dat men moet trachten door psycho-technisch onderzoek, de juiste man op de juiste plaats te brengen.

De Kern heeft met het arrangeren van deze voordracht voortreffelijk opbouwend werk verricht. Wij zullen, gelijk een kip die graantjes pikt, de opvattingen van den heer Bolt hier toepassen voor zover dat bij ons mogelijk en wenselijk is.

De Nationale estafetteploeg 4 X 110 yards, na het verbeteren van het wereldrecord. Tijd: 48,8 sec. V.l.n.r.: Nettie Timmer, Janny Adema, Gerda Koudijs, Fanny Blankers-Koen

ATHLETIEK *de moeder der sporten*

VERDIENT MEER BELANGSTELLING

In het V.D.H.-tje is enige tijd geleden de vraag aangesneden: Hoe besteedt U Uw vrije tijd?

Onder de vele mogelijkheden vond ik: een atletiek-vereniging.

Als er een sport is die in ons land miskend wordt, dan is het toch wel de atletiek.

De atletiek die zo terecht: „de Moeder der Sporten“ wordt genoemd. Waarom terecht de „Moeder der Sporten“?

Wel, doet U aan voetbal of korfbal? Weet U nog die tegenpartij die steeds iets eerder bij de bal was; die bij een hoge bal juist iets hoger kon springen? Speelt U handbal? Weet U nog die midvoor van die tegenpartij die zo snel kon doorlopen en zo ontzaglijk hard wierp? Of doet U niet aan sport? Wel weet U

dan nog die ene keer toen U juist niet hard genoeg liep om de tram te halen? Of die wandeltocht dwars door de weilanden, toen U juist niet ver genoeg over dat slootje sprong om op dat andere weiland te komen?

Het zou langdradig worden nog meer gevallen „van toen“ aan te halen, vooral daar U in vele gevallen Uzelf zou terugvinden en eigen lichamelijke tekortkomingen zoudt moeten toegeven.

Begrijpt U nu waarom ik zojuist de atletiek een van de meest miskende takken van sport noemde?

In de atletiek vinden alle beoefenaren van wintersporten de ideale zomertraining, vinden alle niet-sportbeoefenaren een prachtige gelegenheid om de slechte invloeden van de dagelijkse werkring op te heffen.

met reuzenschreden vooruit FOREST TOWNS, U.S.A. wereldrecordhouder 110 m hordenloop stapt over een 1,10 m hoge hindernis. 110 m in 14,3 seconde

Men noemt de atletiek ook wel de meest natuurlijke sport.

Voer onze voorvaderen nog in beren-vellen liepen was de jacht het enige middel van bestaan.

Te voet en slechts gewapend met een speer trokken zij de bossen in om hun prooi te bemachtigen.

Lopen, springen en werpen waren de eisen die aan den jager gesteld werden. Lopen, springen en werpen zijn ook de 3 takken in de atletiek.

Lopen voor afstanden van 100 meter tot en met 400 meter de sprintafstanden, van 800 tot 1500 meter de middenafstanden daarboven de lange afstanden.

Daarnaast hindernislopen: hordenlopen en steeple chase.

AAD DE BRUYN

van de Haagse vereniging
Vlug en Lenig

*

Nederlands recordhouder
kogelstoten en discuswerpen

*

LET OP DE SPIEREN
EEN KOGEL VAN 7,25 kg
STOOT HIJ 15,55 mr VER
Probeer U ook eens zoiets

Springen: hoog, ver en polshoog en samengestelde in hink-stap-sprong.

Werpen: kogelstoten, discuswerpen, speerwerpen en kogelslingeren.

Daarnaast samengestelde nummers voor de all-round begaafden: vijfkampen-tienkampen waarbij resp. 5 en 10 nummers verwerkt worden en waarbij de prestaties met punten gewaardeerd worden. Diegene die op deze nummers bij elkaar de meeste punten behaalt is winnaar.

„Winnaar” duidt op wedstrijden en inderdaad neemt de wedstrijd een belangrijke plaats in. De wedstrijd in de atletiek geeft een zo natuurlijk mogelijke krachtmeting van de tegenstanders.

Slechts de kracht van de spieren en het hersenwerk van het „hoe en waarom” spelen een rol.

Dat de Nederlandse dames-athleten op de wereld-ranglijst de eerste plaats innemen is vrijwel onbekend. Mevr. Blankers-Koen is hier de primus met de volgende wereldrecords: 100 yards in 10.8 sec., 80 meter horden in 11.3 sec., verspringen 6.25 meter, hoogspringen 1.71 meter.

Daarnaast is onze nationale estafetteploeg er in 1945 in geslaagd 2 wereldrecords op haar naam te brengen n.l. 4 x 110 yards in 48.8 sec. (Mevr. Blankers-Koen, Mej. Adema, Mej. Timmer en Mej. Koudijs) en 4 x 200 m. in 1.41 min. (Mej. Sluyters, Mevr. Blankers-Koen, Mej. Timmer en Mej. Koudijs.)

Met grote kans op succes zullen deze dames onze kleuren verdedigen op de Europese atletiekkampioenschappen die in Augustus van dit jaar te Oslo gehouden worden.

Hoewel bij de heren veelbelovende krachten aanwezig zijn staan zij op de internationale markt veel lager genoteerd. Tegen atletieklanden als de Ver. Staten, Zweden, Finland maken de Nederlandse niet de minste kans.

In deze landen wordt de atletiek echter veel algemener beoefend dan in ons land en er is dus meer kans dat er cracks ontdekt worden.

Willen wij daarom bij de heren vooruitgaan dan zullen wij het aantal beoefenaars dienen op te voeren. Mede voor het handhaven van ons hoge damespeil zouden wij U allen dames en heren derhalve willen toeroepen:

„Beoefent atletiek”.